

MUZEUL ȚĂRII CRIȘURILOR

CRISIA

L

O R A D E A • 2 0 2 0

POLITICA DE STAT PRIVIND REPARTIZAREA ABSOLVENȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN ROMÂNIA ANILOR '70¹

Ștefan-Marius DEACONU*

STATE POLICY ON THE DISTRIBUTION OF EDUCATION GRADUATES IN ROMANIA IN THE '70S ABSTRACT

The article analyses the context in which Decree no. 158/1970 and Decree no. 54/1975. These represented the expression of the state policy regarding the distribution of higher education graduates in Romania in the 1970s. In the period 1970-1974 we can discuss a "humanized" policy on distribution, in the second part of the decade we are witnessing a sharp anti-meritocracy attitude and regulations that have significantly limited the individual choices of graduates. They also generated an "uprooting" of young people entering the labour force. The two decrees are, at the same time, suggestive for the way in which the Romanian Communist Party related to the young intellectuals during the analysed decade.

Keywords: Higher education graduates, working field, highly qualified labour force, young intellectuals, Ceaușescu, Romania, the '70s, communism.

Tranziția și integrarea în câmpul muncii a tinerilor absolvenți de învățământ superior s-a numărat printre subiectele tratate cu interes de liderii comuniști de-a lungul întregii perioade de după cel de-al Doilea Război Mondial. Totuși se pot identifica variații în ceea ce privește viziunea Partidului Comunist Român (P.C.R.) cu privire la tinerii intelectuali, în funcție de momentul de timp analizat.

Instalarea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea Partidului Comunist Român, în iulie 1965, a reprezentat începutul unei perioade de relativă stabilitate, prin prisma continuării politicilor adoptate în ultimii ani ai regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej. Menționăm aici, printre altele, o liberalizare a societății, opoziția față de reforma Pactului de la Varșovia, degradarea relațiilor economice cu statele membre în Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.), precum și apropierea a C.C. entuată de statele occidentale². Procesul de liberalizare a societății a mai continuat preț de câțiva ani, iar atenția populației s-a concentrat pe reușitele obținute în plan extern. Impresia generală a populației a fost că „dezghețul” s-a accentuat după sosirea lui Ceaușescu în fruntea P.C.R.³.

Modul autoritar de conducere al lui Ceaușescu a fost confirmat însă, de acțiunile luate chiar în primii ani de la preluarea puterii. Confruntat cu probleme demografice semnificative,

1 Studiul utilizează documente colectate în cadrul „Planificare economică, învățământ superior și acumularea capitalului uman în România în timpul regimului comunist (1948-1989)”, PN-II-ID-PCE-2011-3-0476, proiect de cercetare finanțat de Consiliul Național al Cercetării Științifice. Îi mulțumesc domnului prof. univ. dr. Bogdan Murgescu pentru sprijinul acordat în acest sens.

* Facultatea de Istorie, Universitatea din București; e-mail: marius.deaconu@gmail.com.

2 Cezar Stanciu, *The End of Liberalization in Communist Romania*, în „The Historical Journal”, vol. 56, nr. 4 din 2013, p. 1064.

3 Mioara Anton, *Iluzia liberalizării în primii ani ai regimului Ceaușescu. Schiță de istorie socială. 1965-1970*, articol disponibil la pagina web <http://mone.acad.ro/wp-content/uploads/2014/12/Anton-Iluzia-liberalizarii-in-primii-ani-ai-regimului-Ceaușescu.pdf>, accesată la data de 10 mai 2020.

pricinuite de scăderea natalității, prim-secretarul P.C.R. a acționat determinat. Soluția a constat în adoptarea infamului Decret nr. 770 din 1 octombrie 1966 *pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii*⁴, prin care avorturile au fost scoase în afara legii. De asemenea, a fost emis Decretul nr. 779 din 8 octombrie 1966 *pentru modificarea unor dispoziții legale privitoare la divorț*⁵, care a înăspriț semnificativ condițiile în care se puteau desface căsătoriile.

Asaltul asupra vieții private, desfășurat în mod paradoxal într-o perioadă de „liberalizare”, poate fi comparat cu intervenția statului sovietic în viața cetățenilor U.R.S.S. Cercetătoarea Elena Șişcanu a apreciat că această interferență în viața cetățenilor s-a realizat prin intermediul instituțiilor care trebuiau să îi protejeze⁶. Consider că și România se înscrie în acest curent, chiar și într-o perioadă în care represiunea împotriva cetățenilor nu se desfășura la intensitatea din „obsedantul deceniu”.

Având în vedere contextul descris anterior, trebuie să subliniez faptul că locul de muncă a reprezentat și reprezintă unul dintre cele mai importante caracteristici în viața unui om. Din acest punct de vedere, instaurarea regimului comunist în România, la fel ca în alte state socialiste, a venit cu promisiunea eradicării șomajului și acordării unui loc de muncă pentru fiecare cetățean al cărui profil era agreat de stat. Pentru absolvenții de învățământ superior, acest lucru se concretiza în urma procesului de repartizare. În cele ce urmează, mă voi referi la modul în care acest proces a fost reglementat între 1970 și 1980. Convențional, pentru a evita anumite repetiții care pot fi supărătoare, în text mă refer generic la „repartizare” ca fiind procesul de repartizare al absolvenților de învățământ superior în lipsa unor precizări suplimentare.

Preluarea puterii de către Nicolae Ceaușescu a reprezentat o continuare a politicilor de creștere economică accelerată, fapt care a necesitat o planificare minuțioasă a forței de muncă. Deși planurile pentru forța de muncă erau realizate pe un termen de 10 ani, se poate constata faptul că planificarea economică era concepută doar pentru o perioadă de cinci ani (planurile cincinale).

Starea de fapt moștenită din perioada regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej a relevat faptul că, la sfârșitul primului deceniu de conducere ceaușistă, necesarul de ingineri ar fi fost cu 15.000 de persoane mai mare decât numărul absolvenților, iar cel al economiștilor de 20.000. Această situație a fost profund nesatisfăcătoare și a condus la reformele în domeniul educațional realizate prin adoptarea Legii învățământului nr. 11/1968⁷.

Decretele nr. 158/1970 și nr. 54/1975 sunt cele care au constituit pietrele de temelie ale legislației privind repartizarea absolvenților de învățământ superior. Deși nucleul celor două acte normative este similar, cel de-al doilea reprezintă o schimbare drastică a opticii conducerii P.C.R. raportat la absolvenții de învățământ superior. Articolul analizează liniile de forță ale celor două perioade delimitate de decretele mai sus menționate, respectiv 1970-1974 și 1975-1989.

1970 – 1974: O repartizare „umanizată”

Decretul nr. 158/1970⁸ a fost primul act normativ care a reglementat repartizarea în producție a absolvenților de învățământ superior de la învățământul de zi, din perioada regimului ceaușist. Acest act, care a devenit Legea nr. 37/1970, a abrogat totodată prevederile legale anterioare în

4 Decretul nr. 770 din 1 octombrie 1966 *pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii*, publicat în Buletinul Oficial nr. 60 din 1 octombrie 1966.

5 Decretul nr. 779 din 8 octombrie 1966 *pentru modificarea unor dispoziții legale privitoare la divorț*, publicat în Buletinul Oficial nr. 64 din 8 octombrie 1966.

6 Elena Șişcanu, *Imixtiunea statului totalitar de tip sovietic în viața privată în Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (coord.), Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Memorialul rezistenței anticomuniste „Țara Făgărașului”, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 409-421.

7 Vlad Pașca, *Higher Education and Long-Term Manpower Planning*, în „International Review of Social Research”, vol. 4, nr. 2 din iunie 2014, p. 90-91.

8 Decretul nr. 158 din 24 martie 1970 *cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi*, publicat în Buletinul Oficial nr. 59 din 8 iunie 1970.

domeniul învățământului superior (Decretul nr. 180/1950⁹ și H.C.M. nr. 918/1960¹⁰). Dispozițiile generale ale Decretului nr. 158/1970 au vizat:

- Consolidarea dreptului la muncă al cetățenilor R.S.R., prevăzut în Constituție¹¹ și care era asigurat prin acordarea unor locuri de muncă de către stat, în acord cu pregătirea dobândită;
- Între absolvenți și organizațiile socialiste la care sunt repartizați urma să se încheie un contract de muncă, respectându-se toate obligațiile prevăzute de legislația în vigoare;
- Repartizarea în producție se realiza, într-o primă fază, sub forma unui stagiului de pregătire în specialitatea dobândită (stagiul era prevăzut a fi de 3 ani, cu excepția celui pentru ingineri).

Aplicarea unui principiu fundamental pentru orice societate comunistă a reprezentat însă un proces convenabil, în special pentru forța de muncă înalt calificată. Garanția constituțională a statului român, reluată în diferite acte normative, cu privire la asigurarea unui loc de muncă în acord cu competențele dobândite de cetățean era cu atât mai dificilă cu cât specializarea acestuia era mai de nișă. Această situație s-a regăsit și în cazul absolvenților de învățământ superior.

În plus, remarc faptul că prin prisma semnării unui contract de muncă, din punct de vedere legal a existat o egalitate între muncitorii deja existenți în unitățile socialiste de muncă și nou veniți. Prin urmare, chiar dacă au existat în mod cert diferențe de statut, cel puțin prin prisma legislației de resort nu a existat o discriminare privind poziția socială.

Repartizarea numerică a absolvenților era prevăzută a fi aprobată anual de Consiliul de Miniștri, în baza unui plan anual întocmit de Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Muncii și Ministerul Învățământului. A fost stabilit că fundamentarea acestui plan trebuia să se realizeze pornind de la cererile „organizațiilor socialiste, de ministere, celelalte organe și organizații centrale, precum și de comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București”¹². În plus, s-a prevăzut în mod explicit că fundamentarea trebuia realizată „în raport cu nevoile de cadre ale județelor, ramurilor, subramurilor, domeniilor economice și social-culturale, acordându-se prioritate absolută zonelor și județelor deficitare”¹³.

Repartizarea se realiza în funcție de rezultatele academice, la care se adăugau și următoarele criterii¹⁴:

- Apropierea locului de muncă de domiciliul absolvenților;
- Apropierea de familie (ex: părinți, între soți);
- Motive de natură medicală;
- Activitatea obștească și comportarea avută în perioada de studii.

Subsecvent, Legea nr. 12/1971¹⁵ prevedea la art. 1, în mod explicit, faptul că „cetățenii își pot alege locul de muncă”, procesul de încadrare fiind realizat în „raport cu pregătirea și capacitatea lor profesională, nevoile societății și ale colectivului în care urmează să-și desfășoare activitatea”. Legislația trădează în fapt realitatea socială, cetățenii nefiind în postura de a opta *ad libitum* pentru orice loc de muncă dorit. Din contră, în dese rânduri aceștia erau chiar într-o situație total opusă.

9 Decretul nr. 180/1950 pentru reglementarea repartizării în producție și în instituțiile de învățământ superior a absolvenților școlilor medii tehnice, școlilor pedagogice și ai instituțiilor de învățământ superior.

10 Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 918/1960 privind repartizarea și încadrarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior.

11 „În Republica Socialistă România, cetățenii au dreptul la munca. Fiecărui cetățean i se asigura posibilitatea de a desfășura, potrivit pregătirii sale, o activitate în domeniul economic, administrativ, social sau cultural, remunerată după cantitatea și calitatea ei. La munca egala retribuția este egală” cf. art. 18 din Constituția Republicii Socialiste România, republicată în Buletinul Oficial nr. 65 din 29 octombrie 1986.

12 Decretul nr. 158 din 24 martie 1970.

13 *Ibidem*.

14 *Ibidem*.

15 Legea nr. 12/1971 privind încadrarea și promovarea în muncă a personalului din unitățile socialiste de stat, adoptată la 21 octombrie 1971, publicată în Buletinul Oficial nr. 131 din 21 octombrie 1971.

Legea mai sus menționată a prevăzut că încadrarea și promovarea în muncă a angajaților se realizează în urma unui concurs pe post, când acesta este vacant și sunt mai mulți candidați (art. 7). Repartizarea pe posturi a muncitorilor, respectiv a altor categorii de personal, era prevăzută a se realiza în funcție de:

- studiile, cursurile de specializare sau alte forme de pregătire profesională pe care le are fiecare persoană;
- vechimea în meserie sau în specialitate prevăzută pentru postul respectiv;
- modul în care și-a desfășurat activitatea profesională anterioară;
- rezultatele obținute la proba practică, verificarea cunoștințelor profesionale, examen sau concurs, după caz;
- comportarea în societate.

Legislația a pornit de la arhitectura politicii de stat privind o inserție profesională bazată pe criterii meritocratice în câmpul muncii. Indiscutabil, aceasta nu a fost respectată într-un număr cert de cazuri, însă eșafodul legislativ, dublat de discursul P.C.R., a creat premisele unui sistem de inserție și promoție în care meritele individuale să conteze într-o măsură mai mare decât în prima parte a regimului comunist din România. În primii ani ai perioadei postbelice, criteriile care vizau conformitatea profilului social cu optica P.M.R. au privat mulți cetățeni de șansa unui loc de muncă în acord cu pregătirea lor, fără a mai menționa aici opțiunea personală.

Adoptarea Decretului nr. 158/1970 *cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi* a creat auspiciile apropierei între regim și absolvenții de învățământ superior. La puțin timp după adoptarea Legii învățământului nr. 11/1968 și încă în perioada de așa-zis „liberalizare”, cel puțin raportat la opinia publică¹⁶, reglementarea repartizării într-un mod mai puțin arbitrar a reprezentat un adevărat motiv de bucurie pentru viitorii absolvenți.

Ministerul Educației și Învățământului a apreciat că „noua legislație, primită bine de absolvenți, a asigurat cadrul unei repartizări mai judicioase la locurile de muncă, realizându-se o mai bună corelare a cerințelor economiei, științei, învățământului, culturii, cu interesele personale ale absolvenților”¹⁷. Într-un raport remis Comitetului Central al P.C.R., aceștia subliniau că, printre prioritățile care au fost luate în vedere se numără și „asigurarea satisfacerii unor cerințe personale justificate ale absolvenților (repartizarea în comuna de domiciliu, apropierea dintre soți, îngrijirea medicală deosebită”¹⁸.

Sunt determinat să consider că M.Ed.Î. a depus diligențele necesare, în mod real, pentru a ține cont cu adevărat, măcar în parte, de opțiunile personale ale candidaților. Acest lucru rezultă atât din transpunerea legislativă a acestui deziderat prin Decretul nr. 158/1970, cât și prin modul de prezentare a procesului de repartizare. Trebuie însă să amintim că, inclusiv în această perioadă, arbitrariul implicării politicului în desfășurarea proceselor conexe educației a putut periclita în orice moment planurile unui absolvent de învățământ superior în ceea ce privește propria carieră¹⁹.

Altminteri, Ministerul Educației și Învățământului aprecia noua legislație ca fiind pozitivă, tocmai datorită faptului că:

„înlătură repartizarea mecanică pe baza mediei de absolvire ca unic criteriu, prin corelarea acestuia cu situațiile deosebite ale unor absolvenți, prevăzându-se priorități pentru cei care doresc să fie repartizați în localitățile rurale unde domiciliază, pentru cei căsătoriți,

16 Adam Burakowski, *Un eveniment important aproape necunoscut: demonstrația studenților din București, 24 decembrie 1968*, în „Arhivele Totalitarismului”, nr. 1-2/2006, p. 238-247.

17 Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.61.

18 *Ibidem*.

19 Vlad Pașca, *Higher Education and Long-Term Manpower Planning*, p. 93.

pentru cei care au nevoie de îngrijire medicală specială sau au avut o activitate obștească și o comportare deosebită în timpul studiilor²⁰.

Totodată, era menționat că prin Decretul nr. 158/1970, procesul de repartizare a fost realizat „în mod deschis, cu participarea nemijlocită a absolvenților la lucrările comisiilor”, fapt care a permis „menținerea unei atmosfere bune pe toată durata repartizării” și o „atitudine de încredere absolvenților față de această acțiune”²¹. De asemenea, viziunea M.Ed.Î. era mai degrabă echitabilă prin prisma distribuției geografice, având în vedere că aceștia considerau că „nici în viitor nu trebuie diminuată perspectiva acestor absolvenți de a fi repartizați în Capitală”²², întrucât „s-ar institui un monopol pentru bucureșteni”²³.

Procesul de repartizare al absolvenților de învățământ superior din anul 1970 nu s-a desfășurat, însă, fără probleme. Listele cu posturile vacante au fost realizate cu întârziere de către ministerele și autoritățile îndrituite²⁴. Acest lucru s-a datorat, cel mai probabil, timpului relativ scurt dedicat realizării acestor liste, din cauza adoptării târzii a decretului. De asemenea, nici în acest caz, cifrele de școlarizare nu au fost corelate suficient de bine cu necesarul de absolvenți. Situația nu era una nouă, fiind semnalată la nivelul Ministerului Educației și Învățământului de câțiva ani²⁵. Specializările unde s-a înregistrat cu precădere această situație au fost economie politică, geologie, la unele limbi străine și limba și literatura română²⁶.

Ministerul Educației și Învățământului a propus o serie de măsuri în vederea îmbunătățirii modului în care se realiza repartizarea²⁷:

- Îmbunătățirea corelării între cifra de școlarizare de la unele specializări și „cerințele reale ale economiei și culturii”;
- Prerepartizarea experimentală a studenților, la sfârșitul anului III, pe subramuri de specialitate;
- Elaborarea unor propuneri, alături de Comitetul Executiv al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România, în vederea repartizării suplimentare a absolvenților în localitățile de domiciliu;
- Redactarea unor clarificări în ceea ce privește acordarea de locuri prioritare pentru absolvenții care aveau soț, respectiv a absolvenților căsătoriți, din aceeași promoție, care provin de la facultăți diferite.

1975 – 1980: Limitarea semnificativă a opțiunilor absolventului

Repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior a fost modificată substanțial prin adoptarea Decretului nr. 54/1975²⁸, devenit ulterior Legea nr. 22/1975.

20 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f. 60.

21 *Ibidem*.

22 *Ibidem*.

23 *Ibidem*.

24 *Ibidem*, f. 61.

25 *Propuneri privind dezvoltarea învățământului în Republica Socialistă România*, 1966, p. 45, în Arhiva Ministerului Educației și Învățământului (în continuare A.M.Ed.Î.), Fond Permanent, dosar 393/1967.

26 „La unele specialități (economie politică, geologie, la unele limbi străine și limba și literatura română) numărul posturilor vacante a fost mai mic decât numărul absolvenților, deoarece, pe de o parte, nu a existat un plan riguros de perspectivă a necesităților de specialiști iar, pe de altă parte, ministerele și celelalte organizații centrale nu au investigat din timp toate posibilitățile existente pentru a utiliza eficient absolvenții de la unele specialități. [...] Modificările structurale intervenite în viața economică și socială a țării, schimbările din planurile de învățământ, unele oscilații în numărul studenților școlarizați de la un an la altul, au creat în cea mai mare parte asemenea situații” cf. A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.61.

27 *Ibidem*, f. 61-62.

28 Decretul nr. 54/1975 cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi, publicat în Buletinul Oficial nr. 50 din 30 mai 1975.

Acest act normativ l-a abrogat pe precedentul (Decretul nr. 158/1970) și a extins prevederile în domeniu. De această dată, a fost menționată ordinea în care se ținea cont de criteriile privitoare la repartizare. Caracteristică în acest sens a fost aplicarea diferențiată a normelor în anii precedenți²⁹.

Tabel 1. Tabel comparativ privind facilitățile și restricțiile realizate în cadrul procesului de repartizare între Decretul nr. 158/1970 și Decretul nr. 54/1975.

	Decretul nr. 158/1970	Decretul nr. 54/1975
Restricții privind tipul de unități	Nu există.	Aparatul central de stat, unități cercetare, proiectare și instituții de învățământ superior;
Facilități privind criteriile familiale	În procesul de repartizare se ține cont de „apropierea de părinți, de soți”.	Repartizarea în comunele în care își au domiciliul ei, părinții sau soțul (soția) lor, ori în comune limitrofe și care au dreptul să ocupe locurile, indiferent de media obținută;
Restricții privind criteriile familiale	Nu există.	Repartizarea în centrele muncitorești și orașele în care își au domiciliul ei, părinții sau soțul (soția) lor, cu excepția orașelor mari, stabilite potrivit legii, și care au obținut în timpul studiilor cel puțin media 7, aceștia având prioritate să ocupe locurile și din comunele limitrofe.
Restricții geografice	Nu există.	Absolvenții cu domiciliul în orașele mari stabilite potrivit legii, care în timpul studiilor au obținut cel puțin media 8 și care în ordinea mediilor, pot ocupa 70 la sută din numărul total al posturilor puse la dispoziție pentru repartizarea în aceste localități.
Facilități privind îngrijirea medicală.	În procesul de repartizare se ține cont de „nevoia de îngrijire medicală deosebită”.	Nu sunt menționate explicit.
Facilități privind implicarea obștească și comportarea	În procesul de repartizare se ține cont de „implicarea obștească și comportarea”.	În procesul de repartizare se ține cont „în limita a 50 de sutimi, activitatea obștească și comportarea avută în perioada studiilor, apreciate de consiliul profesoral”.

Aceste criterii, menționate parțial și în legislația anterioară, au avut o aplicare mai strictă, limitând semnificativ spațiile de opțiune ale absolvenților. Spre exemplu, au apărut limitări în ceea ce privește tipul de unități pentru care puteau opta absolvenții. De asemenea, facilitățile privind criteriile familiale și cele privind localitățile de domiciliu au fost actualizate cu prevederile Decretului

29 Spre exemplu, într-o informare realizată de Ministerul Educației și Învățământului cu privire la desfășurarea repartizării absolvenților de învățământ superior din promoția 1970, prima după adoptarea Decretului nr. 158/1970, a fost menționat că „Nu există norme precis stabilite care să contribuie la repartizarea absolvenților cu precădere în regiunile din care provin”, respectiv, „O altă deficiență semnalată în acest an a constat în aceea că instrucțiunile privind acordarea priorităților absolvenților căsătoriți, s-au aplicat în mod neunitar de către comisiile de repartizare” cf. Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.61.

nr. 307/1971³⁰ care restricționa stabilirea populației în „orașele mari”. Un aspect pozitiv față de reglementarea anterioară a fost faptul că șefii de promoție își puteau alege, în ordinea mediilor, oricare post dintre cele puse la dispoziția promoției.

Din punct de vedere al duratei stagiului, majoritatea erau de 2 ani, cu mici excepții. Astfel Decretul nr. 158/1970 prevedea un stagiu de 2 ani pentru ingineri, respectiv unul de 3 ani pentru subingineri. Decretul nr. 54/1975 a inversat durata celor două stagii pentru categoriile mai sus menționate. De asemenea, stagiul pentru absolvenții de învățământ superior universitar, specialitate juridică, era de doar 2 ani.

Tabel 2. Tabel comparativ cu durata stagiilor de pregătire pentru absolvenții de învățământ superior.

Nr. crt.	Ramura de învățământ superior		Durata stagiului (Decretul nr. 158/1970)	Durata stagiului (Decretul nr. 54/1975)
1.	Tehnic	Ingineri	2 ani	3 ani
		Subingineri	3 ani	2 ani
2.	Arhitectură		3 ani	3 ani
3.	Agronomic		3 ani	3 ani
4.	Economic		3 ani	3 ani
5.	Medical și farmaceutic		3 ani ³¹⁾	3 ani ³²⁾
6.	Universitar	În învățământ, în cercetare sau în producție	3 ani	3 ani
		În activitate juridică	2 ani	2 ani
7.	Pedagogic (3 ani)		3 ani	3 ani
8.	Artistic		3 ani	3 ani
9.	Educație fizică		3 ani	3 ani

Obidirea meritocrației: restrângerea accesului în învățământul superior și cercetare

Nicolae Ceaușescu a reușit să apropie intelectualii de Partidul Comunist Român, printr-o serie de acțiuni care au culminat cu o invitație directă adresată acestora de a participa la viața politică, fără niciun fel de rezerve. De asemenea, poziționarea acestuia împotriva invaziei Cehoslovaciei de către trupele statelor membre ale Tratatului de la Varșovia i-a sporit popularitatea în rândul elitei intelectuale³³.

Aceasta a cunoscut, însă, o degradare accentuată începând cu Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, desfășurat în perioada 6-12 august 1969³⁴. În acest trend, chiar dacă la câțiva ani distanță, s-a încadrat și decizia de a nu mai permite proaspeților absolvenți să ocupe un loc în unitățile de cercetare și proiectare, respectiv în instituțiile de învățământ superior. Prin Decretul nr.

30 Decretul nr. 307/1971 privind stabilirea domiciliului în orașele, care potrivit legii, sunt declarate orașe mari, adoptat la 15 septembrie 1971, publicat în Buletinul Oficial nr. 110 din 25 septembrie 1971.

31 Pentru absolvenții facultăților de medicină, stagiul de internat terminat se echivala cu stagiu de 3 ani. Absolvenții care nu efectuau internatul puteau fi trimiși la pregătire în spitale, policlinici sau alte unități similare, pe perioade stabilite de Ministerul Sănătății.

32 Prevedere similară cu cea din Decretul nr. 158/1970.

33 Dennis Deletant, *România sub regimul comunist*, București, Editura Fundația Academia Civică, 2010, p. 173.

34 Cosmin Popa, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*, București, Editura Litera, 2018, p. 37-38.

54/1975, cei mai buni dintre absolvenți au fost obligați să facă un stagiu forțat la o unitate de muncă pentru care erau, cel mai adesea, supra-calificați.

Prin comparație, în 1970, din cei 14.409 de absolvenți de învățământ superior, 1,3% au fost repartizați în învățământul superior (183) în timp ce 3,5% au primit un stagiu în cadrul instituțiilor de cercetare (492)³⁵. Absolvenții Institutului Politehnic din București au primit un număr semnificativ de locuri în Capitală. Cele aproximativ 1.500 de locuri acordate în București au fost repartizate preponderent către absolvenți din învățământul tehnic (70%), urmat de cel universitar (22%) și cel economic (8%). Un factor important de menționat este însă că absolvenții de învățământ superior tehnic repartizați în cel mai important oraș al țării au fost „destinați unităților productive și nu organizațiilor centrale”³⁶. De asemenea, Ministerul Educației și Învățământului aprecia că „ponderea mare a absolvenților institutelor tehnice repartizați în București se explică prin cerințele noilor unități industriale și ale unor institute de cercetare și proiectare”³⁷. O altă explicație a numărului „mare” de locuri acordate în București a fost dată și de faptul că „unele instituții exceptate ca CSEN³⁸, MFA³⁹, au solicitat un număr însemnat de absolvenți pentru unitățile nou înființate iar în învățământul superior s-au reținut cei mai buni absolvenți”⁴⁰.

În preajma adoptării Decretului nr. 54/1975, o serie de membri ai CEx al C.C. al P.C.R. au adoptat o atitudine extrem de agresivă cu privire la unele facilități prevăzute de legislația privind repartizarea. Elocventă pentru studiul de față este stenograma ședinței Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din ziua de 14 mai 1974. În cadrul ședinței, Elena Ceaușescu a militat, alături de ministrul educației și învățământului (care ocupa și funcția de viceprim-ministru al Consiliului de Miniștri) Paul Niculescu-Mizil, pentru eliminarea posibilității ca durata stagiului să fie redusă cu un an pentru absolvenții cu medii mari. Propunerea acestora a fost primită cu brațele deschise de către Nicolae Ceaușescu⁴¹.

Elena Ceaușescu și Paul Niculescu-Mizil au avut, însă, opinii divergente în ceea ce privește absolvenții care urmau să fie repartizați în învățământul superior și cercetare. Elena Ceaușescu a considerat că nu se poate operaționaliza prevederea conform căreia absolventul repartizat poate să lucreze alternativ în producție, dar și în instituția de învățământ superior sau de cercetare⁴².

Ministrul Educației și Învățământului a militat consistent pentru păstrarea acestei facilități, arătând că „în cercetare și pe plan internațional există tendința ca institutele de cercetare să țină legătura cu tinerii cei mai dotați din învățământul superior”⁴³. Acesta a asimilat stagiatura în învățământul superior cu funcția de preparator⁴⁴. Paul Niculescu-Mizil a arătat totodată că „dezavantajul este că amânăm tânărul de la 24-25 de ani la 28 de ani când intră în cercetare”, întrucât „pentru oamenii extrem de dotați este perioada cea mai fertilă”⁴⁵ întrucât „el a învățat 17 ani de zile și este și fruntaș al promoției, are media 9 sau 10”⁴⁶. Viceprim-ministrul a atras atenția că această măsură prezintă riscul ca „noi să pierdem o anumită forță de muncă pe care o au tinerii aceștia”⁴⁷.

35 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.58.

36 *Ibidem*.

37 *Ibidem*, f. 59.

38 Consiliul Superior al Economiei Naționale.

39 Ministerul Forțelor Armate.

40 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.60.

41 Idem, Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 46-47.

42 „[...] Aici se prevede ca absolvenții repartizați în învățământul superior sau institute de cercetare, proiectare vor efectua un stagiu de 3 ani. Dar se spune că dacă institutul are ateliere proprii care realizează producție, stagiu se va desfășura în acest institut. Reenumerarea se face de către unitate în perioada stagiului. Adică să facă jumătate, jumătate. Va lucra alternativ în unitatea de producție și în facultate. Cum vedeți realizat acest lucru? Dacă-l repartizează în producție, de exemplu la Borzești, o să vină 3 luni la București?? Apoi, nu mai este ceea ce s-a stabilit” cf. A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 48.

43 *Ibidem*, f. 48.

44 *Ibidem*.

45 *Ibidem*.

46 *Ibidem*.

47 *Ibidem*, p. 49.

Din păcate pentru generații întregi de absolvenți cu aplecare spre profesia de cadru universitar sau de cercetător, linia politică a P.C.R., dictată de Nicolae Ceaușescu, a prevalat în fața oricăror argumente decente. Spre exemplu, acesta considera că absolventul „nu este oprit să aibă preocupări de cercetare” în fabrică⁴⁸. Elena Ceaușescu a apreciat că „nu este o pierdere trimițându-l în producție, în fabrică”, având și „posibilitatea să învețe, să se pregătească”, pentru că „nu este în avantajul ridicării nivelului de cercetare dacă-l luăm direct”⁴⁹. Viziunea celor doi era îmbrățișată și de Vasile Patilineț, ministru al Economiei Forestiere și Materialelor de Construcție la acel moment, care a apreciat că a „avut în cercetare anul trecut tineri de pe băncile școlii și n-am putut face față cu ei”⁵⁰. Totuși, acesta a pledat pentru limitarea stagiului cu un an în cazul în care absolvenții au avut „o comportare exemplară și depune și o muncă de cercetare”⁵¹.

La momentul desfășurării ședinței CEx al C.C. al P.C.R. din mai 1974, repartizarea și încadrarea în unitățile de cercetare a absolvenților de învățământ superior era reglementată prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1068/1968⁵². Aceasta prevedea că absolvenții să fie direct încadrați ca stagii în activitatea de cercetare. Planul de repartizare numerică a absolvenților era întocmit de Comitetul de Stat al Planificării împreună cu Consiliul Național al Cercetării Științifice și Ministerul Învățământului, pornind de la propunerile unităților de cercetare.

Conform legislației, repartizarea nominală a absolvenților se realiza „în baza recomandării colectivelor catedrelor de specialitate sau la cererea unităților de cercetare”⁵³, fiind selectați „absolvenții care au obținut rezultate bune la învățatură, au dovedit înclinații pentru munca de cercetare și s-au remarcat în activitatea desfășurată în cadrul cercurilor științifice studențești sau pe lângă catedre”⁵⁴.

După primul an de stagiatură, absolvenții erau verificați, astfel încât dacă treceau de examinare, urmau să fie admiși pentru efectuarea a încă unui stagiu de doi ani. Comisiile de examinare funcționau în baza unor metodologii aprobate de C.N.C.Ș. Cercetătorii științifici stagii care nu erau admiși la stagiul de doi ani, respectiv cei care au căzut examenul de atestare, au fost transferați în alte unități aflate în subordinea ministerului de resort sau a organismului responsabil. Perioada în care absolvenții funcționau ca cercetători științifici stagii era considerată veche în specialitate. H.C.M. nr. 1068/1968 a fost abrogată prin H.C.M. nr. 249/1976⁵⁵.

Chiar și înainte abrogarea H.C.M. nr. 1068/1968, Nicolae și Elena Ceaușescu au militat pentru introducerea unui concurs pe post pentru pozițiile din învățământul superior și cercetare, după finalizarea stagiului de trei ani. Secretarul general P.C.R. a apreciat chiar că, o dată cu susținerea unui concurs pe post la finalul celor trei ani de stagiatură, ar fi excluse „toate aceste discuții că a avut intervenții [n.a. – candidatul]. Și așa o să aibă, dar mai puțin”⁵⁶.

Cele menționate mai sus ne indică faptul că Nicolae Ceaușescu cunoștea faptul că există deficiențe datorate factorilor umani, subiectivi, în desfășurarea procesului de repartizare și de inserție

48 „Dacă am face noi o analiză cu tinerii noștri care intră în cercetare... Ce-au creat aceștia în 3 ani de zile? Ar trebui poate pornit de acolo. Nu cunosc fabrica și de abia învață și învață mai puțin decât dacă ar cunoaște fabrica și ar ști nevoile care se ridică în producție” cf. A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 49.

49 „Și în producție se pot pregăti. Putem introduce să vină la o verificare. Noi și așa nu-l atestăm. Dacă-l luăm la noi, dacă nu este bun tot nu-l trimitem înapoi în producție, pentru că i-am dat casă. [...] Și de abia el are să fie preocupat, ca să se prezinte la un concurs, să se pregătească. Cred că este mai bine așa decât să-l luăm direct și nu ne mai îndurăm să-i dăm drumul” cf. A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 49.

50 *Ibidem*.

51 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 50.

52 Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1068 din 15 mai 1968 *privind repartizarea și încadrarea în unitățile de cercetare a absolvenților instituțiilor de învățământ superior*, publicată în Buletinul Oficial nr. 69 din 22 mai 1968.

53 *Ibidem*.

54 *Ibidem*.

55 Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 249/1976 *privind declararea ca abrogate a unor acte normative*, publicată în Buletinul Oficial nr. 57 din 19 iunie 1976.

56 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 50.

în câmpul muncii. Abordarea aleasă ne indică însă dorința de a mușamaliza aspectele deficitare mai degrabă decât a încerca eliminarea problemelor, conștient fiind, cel mai probabil, de faptul că o astfel de încercare ar fi fost sortită eșecului.

În ciuda faptului că la finalizarea studiilor superioare, absolventul primea o recomandare pentru a lucra în învățământul superior sau în cercetare, aceasta nu reprezenta în niciun caz o garanție că acest deziderat se va împlini. Din păcate, generații întregi de absolvenți au fost private de a oferi cercetării și învățământului superior românesc, potențiale contribuții semnificative. Disprețul cuplului Ceaușescu față de intelectuali a fost acceptat și, pe alocuri chiar încurajat de membrii structurilor decizionale din aparatul de stat și de partid. Majoritatea dintre aceștia aveau la rândul lor o educație precară.

Dezvoltare economică unitară la nivel național prin „dezrădăcinarea” tinerilor absolvenți

O altă dimensiune problematică a procesului de repartizare a fost alocarea locurilor în baza unor criterii geografice, precum apropierea locului de muncă de domiciliul absolvenților, pentru a fi mai apropiat de familie, respectiv de soț sau soție, după caz. Dacă Decretul nr. 158/1970 prevedea printre criteriile de repartizare aceste aspecte, chiar dacă nu suficient reglementate, Decretul nr. 54/1975 limita semnificativ posibilitățile absolvenților din acest punct de vedere.

Începând cu 1968⁵⁷, în cele mai mari localități din țară⁵⁸, a fost interzisă atribuirea de locuințe familiilor sau persoanelor care nu domiciliau în acele orașe, „pentru a se evita creșterea aglomerării”. Anual, numărul de persoane care se puteau stabili în orașele mari prin repartizare sau transfer, era stabilit de Consiliul de Miniștri.

În anul 1970, 90% dintre absolvenții repartizați au primit un loc în afara municipiului București. Din punct de vedere al repartizărilor în „provincie”, 81% dintre absolvenții de învățământ tehnic, 90% din învățământul economic și 96% din cel universitar, urmau să își înceapă activitatea în afara Capitalei. Spre exemplu, niciun absolvent de industrie alimentară nu a primit repartizie în București⁵⁹.

Sugestivă pentru repartizarea din acel an a fost situația centrului universitar Iași, unde s-au înregistrat 1.573 de absolvenți în această situație. Dintre aceștia, 15% au beneficiat de criteriul apropierii de comuna de domiciliu, 9% de criteriul absolvenților căsătoriți de a fi repartizați în localitatea unde este angajat soțul sau soția, 3% au apelat la criteriul privitor la îngrijirea medicală deosebită și 6% au beneficiat de pe urma priorității dobândite în marja celor 50 de sutimi, ca urmare a „activității obștești” desfășurate. Astfel, mai mult de o treime dintre absolvenții repartizați au putut să își aleagă mai convenabil localitatea unde să fie repartizați, în baza criteriilor mai sus menționate⁶⁰. Procentul nu este unul deloc neglijabil și nici singular, această situație atrăgând oprobriul conducătorilor comuniști și conducând, într-un final, la o restricționare masivă a spațiilor de opțiune.

57 Legea nr. 10/1968 *privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, adoptată la 9 mai 1968, publicată în Buletinul Oficial nr. 58 din 9 mai 1968. Aceasta a fost înlocuită de Legea nr. 5/1973 *privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, publicată în Buletinul Oficial nr. 47 din 31 martie 1973 și republicată în Buletinul Oficial nr. 122 din 31 decembrie 1980. Legea nr. 10/1968 a fost pusă în aplicare prin H.C.M. nr. 1651/1968 *de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 10/1968 privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, adoptată la 30 iulie 1968, publicată în Buletinul Oficial nr. 104 din 31 iulie 1968. H.C.M. nr. 1651/1968 a fost înlocuit de H.C.M. nr. 860/1973 pentru stabilirea măsurilor de executare a Legii nr. 5/1973 *privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, publicată în Buletinul Oficial nr. 107 din 19 iulie 1973.

58 Acestea erau Arad, Brașov, Brăila, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Pitești, Ploiești, Sibiu, Timișoara și Târgu Mureș.

59 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970, f.59.

60 *Ibidem*, f. 60.

Este necesar să menționez că între cele două decrete care reglementau repartizarea, a fost emis și Decretul nr. 307/1971⁶¹. Acesta viza legiferarea modului în care populația își putea stabili domiciliul în „orașele mari”. Rolul decretului era de a înăspri accesul la fondul locativ din localitățile mari, însă în ceea ce privește absolvenții de învățământ superior nu au fost introduse restricții suplimentare.

Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din ziua de 14 mai 1974 a fost importantă și în ceea ce privește stabilirea unor criterii care să țină cont de opțiunile personale în ceea ce privește repartizarea absolvenților, din punct de vedere geografic. Elena Ceaușescu a solicitat să fie eliminată posibilitatea depunerii unor solicitări de schimbare a repartizării după un an de stagiu, contrar voinței lui Paul Niculescu-Mizil. Nicolae Ceaușescu a subscris poziției enunțate de către soția sa⁶².

Și Ion Iliescu a atras atenția asupra acestei probleme, arătând că „pe de o parte criteriul apropierii de soție este un element de care ținem seama, dar spre oraș gravitează toți, și atunci nu criteriul pregătirii profesionale ci celălalt va fi”⁶³. Ministrul educației și învățământului a arătat că în anul precedent, în București au venit aproximativ 1000 de absolvenți, peste 2000 dintre cei care au absolvit o instituție de învățământ superior în Capitală fiind repartizați în restul țării. Nicolae Ceaușescu aprecia că deciziile care urmau să fie luate conduc la o „blocare” a Bucureștiului „pentru studenții buni din provincie”, așa cum „în toată lumea se acționează să fie scoși aceștia din orașele mari”⁶⁴.

Paul Niculescu-Mizil arăta că este la curent cu situația din țară⁶⁵, fiind de acord cu restricționarea accesului absolvenților în orașele mari tocmai din cauza presiunii asupra fondului locativ⁶⁶. Ion Iliescu, de asemenea, pleda în special pentru criteriul reunirii familiilor (soț cu soție), arătând anumite inechități cu privire la cei care se văd nevoiți să facă naveta⁶⁷.

Discuțiile din Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din ziua de 14 mai 1974 se vor regăsi în forma finală a Decretului nr. 54/1975. Elementele legislative noi pot fi subsumate astfel:

- Repartizarea în comunele (mediul rural) în care își aveau domiciliul absolvenții, părinții sau soțul (soția) lor, ori în comune limitrofe și care au dreptul să ocupe locurile, indiferent de media obținută;
- Repartizarea cu precădere în centrele muncitorești și orașele (mediul urban mic și mijlociu) a absolvenților care au domiciliul în acestea, respectiv, părinții sau soțul (soția) lor, cu excepția orașelor mari, stabilite potrivit legii și care au obținut în timpul studiilor cel puțin media 7, aceștia având prioritate să ocupe locurile și din comunele limitrofe;
- A fost introdusă restricția conform căreia absolvenții cu domiciliul în orașele mari, care în timpul studiilor au obținut cel puțin media 8, pot ocupa doar 70 la sută din numărul total al posturilor puse la dispoziție pentru repartizarea în aceste localități;
- Facilitățile privind îngrijirea medicală nu erau menționate în mod explicit.

61 Decretul nr. 307/1971 *privind stabilirea domiciliului în orașele care, potrivit legii, sunt declarate orașe mari*, adoptat la 15 septembrie 1971, publicat în Buletinul Oficial nr. 110 din 25 septembrie 1971.

62 A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974, f. 49-50.

63 *Ibidem*, f. 50.

64 *Ibidem*, f. 50-51.

65 „Noi, spre exemplu, avem fabrici nu în București, ci la Vaslui, Balș. De ce trebuie ca la Balș și Vaslui să meargă tinerii cei mai slabi calificați și în București să rămână cei mai buni? De ce trebuie să stimulăm tinerii punându-le alternativa Bucureștiului? Se spune, învață bine dacă vrei să rămâi în București, pe de o parte” cf. *Ibidem*, 51.

66 „Județele spun: tovarășe, dumneata mi-ai luat oamenii mei din județ și i-ai trimis, de pildă, la Constanța și aici mi-ai trimis alți oameni cărora trebuie să le asigur și locuință. Dar nu eu i-am luat, ci așa este sistemul. Dacă are nota 8 alege, celălalt care are 7,50 va merge în altă parte și va fi pe urmă și problema locuinței și altele. Dacă se hotărăște altfel facem altfel” cf. *Ibidem*, p. 51-52.

67 „Criteriul general care se propune în această lege, ca să meargă împreună soț-soție, este foarte bun. Până acum în orașele mari intrarea se făcea numai pe bază de concurs. Acum sunt transferurile. Noi în județul Timiș avem câteva sute de candidați pentru câteva posturi, oameni care au domiciliul în orașul Timișoara. Din cei care fac naveta avem foarte mulți. Acești oameni au fost ținuți ca să intre pe bază de concurs și proaspeții absolvenți pot intra acum” cf. *Ibidem*, p. 52.

Concluzii

Raționalitatea sistemului de planificare a repartizării absolvenților de învățământ superior era generată de logica meritocratică, pe care o regăsim atât în Decretul nr. 158/1970, cât și în Decretul nr. 54/1975. Aceasta este, însă, distorsionată de mai mulți factori care intervin în logica procesului. Unul dintre acești factori este dat de facilitățile acordate în baza implicării obștești și a comportamentului din perioada studiilor. Cuantificarea acestor elemente a fost un element profund subiectiv și a condus la existența unor distorsionări în procesul de repartizare. Un al doilea factor a fost dat de conexiunile informale ale candidaților. Mai precis, capitalul social al membrilor din familia acestuia⁶⁸.

Consider că în perioada 1970-1974, putem vorbi cu adevărat de o repartizare „umanizată”. Ministerul Educației și Învățământului, alături de structurile de resort, depun diligențe în vederea îmbunătățirii interpretării legislației în domeniu. Opțiunea personală este amplasată central în cadrul procesului de repartizare alături, desigur, de prioritățile enunțate de conducerea de stat, precum și de aspectele ideologice care au influențat procesul de dezvoltare al României. Din acest punct de vedere, acești ani reprezintă probabil, cei mai prolifici ani din perioada regimului comunist pentru absolvenții de învățământ superior.

Începând cu a doua jumătate a anilor '70, Ministerul Educației și Învățământului a fost repopulat de activiști, în fruntea cărora s-au aflat exponenți ai aparatului de partid precum Suzana Gâdea (1976-1979), Aneta Spornic (1979-1982) sau Ion Teoreanu (1982-1989). În raport cu deceniul precedent, în care au fost atinse mai multe realizări sub conducerea unor miniștri tehnocrați⁶⁹, aceștia au adoptat o atitudine servilă, executând practic directivele lui Nicolae și Elena Ceaușescu în ceea ce privește organizarea învățământului superior și nu numai. De altfel, această abordare a fost cvasi-prezentă între membrii Consiliului de Miniștri, în special în ultimul deceniu din perioada regimului comunist.

Stagiul în uzină a reprezentat pentru absolvenți un moment sensibil în carieră. Pe lângă maturizarea profesională a absolventului, acesta a reprezentat și momentul în care tinerii în cauză s-au confruntat cu realitățile complicate din unitățile socialiste de muncă. Veniți din mediul universitar, una dintre ultimele insule în care mai exista iluzia unei libertăți controlate, aceștia erau „disciplinați” prin experiența de a lucra în uzină. Prin urmare, acest context a potențat conformismul celor mai noi muncitori intrați în câmpul muncii.

Frustrarea latentă generată de lipsa unui spațiu adecvat a opțiunilor personale în ceea ce privește profesia urmată „s-a topit” în speranța unui concurs pe post într-un mediu mai prietenos. Perspectiva întemeierii unei familii precum și a stabilizării domiciliului i-a determinat pe mulți să accepte, mai mult sau mai puțin împăcați, repartizarea primită, unii dintre ei renunțând treptat la orice vis de consacrare în planul cercetării sau al învățământului superior.

Decretul nr. 54/1975 a reprezentat transpunerea legislativă a unei noi perspective cu privire la modul în care tinerii absolvenți de învățământ superior au fost integrați în câmpul muncii. Așteptarea liderilor P.C.R. din partea celor repartizați a fost de a accepta cu obediență liniile trasate de partid în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială a României. Acest lucru a presupus introducerea în fabrică a celor mai buni absolvenți, respectiv o mobilitate socială dirijată în mod excesiv a absolvenților. Ambele dimensiuni identificate au avut un impact semnificativ în ceea ce privește opțiunile personale ale tinerilor privitoare la carieră ale tinerilor, generând o serie de neajunsuri de ordin profesional sau familial. Chiar și în acest context, opțiunea pentru absolvirea unui stagiul de învățământ superior a rămas până la sfârșitul regimului comunist, fiind cea mai importantă alegere prin prisma dobândirii unui statut social dezirabil, în acord cu o salarizare mult peste medie.

68 Lazăr Vlăsceanu, Marian-Gabriel Hâncean, *Human Capital for a Planned Economy Relations of Correspondence and Unintended Consequences in the Higher Education of Communist Romania*, în „International Review of Social Research”, vol. 4, nr. 2 din iunie 2014, p. 44.

69 Bogdan Murgescu, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500 – 2010)*, Iași, Editura Polirom, 2010, p. 388.

Bibliografie

A) Izvoare

Izvoare inedite

Arhivele Naționale Istorice Centrale

- Fond C.C. al P.C.R., Secția Agitație și Propagandă, dosar nr. 13/1970,
- Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie, dosar nr. 55/1974
- Arhivele Ministerului Educației și Învățământului, Fond Permanent, dosar nr. 393/1967, dosar nr. 392/1974.

Izvoare edite

1. ****, Congresul al X-lea al partidului Comunist Român, 6-12 august 1969*, București, Editura Politică, 1969.
2. ****, Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 19-21 iulie 1972*, București, Editura Politică, 1972.
3. ****, Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la Planul cincinal 1976-1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981-1990*, București, Editura Politică, 1974.
4. ****, Anuarul Statistic al României 1990*, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1990
Ceaușescu, Nicolae, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 19-21 iulie 1972*.

Legislație

1. Decretul nr. 180/1950 *pentru reglementarea repartizării în producție și în instituțiile de învățământ superior a absolvenților școlilor medii tehnice, școlilor pedagogice și ai instituțiilor de învățământ superior*.
2. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 918/1960 *privind repartizarea și încadrarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior*.
3. Decretul nr. 770 din 1 octombrie 1966 *pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii*, publicat în Buletinul Oficial nr. 60 din 1 octombrie 1966.
4. Decretul nr. 779 din 8 octombrie 1966 *pentru modificarea unor dispoziții legale privitoare la divorț*, publicat în Buletinul Oficial nr. 64 din 8 octombrie 1966.
5. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1068 din 15 mai 1968 *privind repartizarea și încadrarea în unitățile de cercetare a absolvenților instituțiilor de învățământ superior*, publicată în Buletinul Oficial nr. 69 din 22 mai 1968.
6. Legea nr. 10/1968 *privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, adoptată la 9 mai 1968, publicată în Buletinul Oficial nr. 58 din 9 mai 1968.
7. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 931 din 7 mai 1969 *privind angajarea în muncă a studenților din învățământul de zi*, publicată în Buletinul Oficial nr. 62 din 29 mai 1969.
8. Decretul nr. 158 din 24 martie 1970 *cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi*, publicat în Buletinul Oficial nr. 59 din 8 iunie 1970.
9. Decretul nr. 307/1971 *privind stabilirea domiciliului în orașele, care potrivit legii, sunt declarate orașe mari*, adoptat la 15 septembrie 1971, publicat în Buletinul Oficial nr. 110 din 25 septembrie 1971
10. Legea nr. 12/1971 *privind încadrarea și promovarea în muncă a personalului din unitățile socialiste de stat*, adoptată la 21 octombrie 1971, publicată în Buletinul Oficial nr. 131 din 21 octombrie 1971.
11. Legea nr. 6/1972 *privind organizarea și funcționarea controlului obștesc*, adoptată la 21 aprilie 1972, publicată în Buletinul Oficial nr. 42 din 24 aprilie 1972.
12. Legea nr. 10/1972 *Codul Muncii*, adoptată la 25 noiembrie 1972, publicată în Buletinul Oficial nr. 140 din 1 decembrie 1972.

13. Decretul nr. 14/1976 *privind înființarea, organizarea și funcționarea unităților de producție, cercetare, proiectare și servicii pentru integrarea învățământului superior cu producția și cercetarea științifică*, publicat în Buletinul Oficial nr. 6 din 04 februarie 1976.
14. Norma metodologică privind stimularea studenților pentru rezultatele obținute în activitatea de integrare a învățământului superior cu producția și cercetarea științifică, elaborate pentru aplicarea prevederilor art. 11 alin. 1 din Decretul Consiliului de Stat nr. 14/1976 *privind înființarea, organizarea și funcționarea unităților de producție, proiectare și servicii pentru integrarea învățământului superior cu producția și cercetarea științifică*, publicată în Buletinul Oficial nr. 56 din 17 iunie 1976.
15. Legea nr. 57/1974 *privind retribuirea după cantitatea și calitatea muncii*, republicată în Buletinul Oficial nr. 59-60 din 23 iulie 1980.
16. Legea nr. 5/1973 *privind administrarea fondului locativ și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași*, publicată în Buletinul Oficial nr. 47 din 31 martie 1973 și republicată în Buletinul Oficial nr. 122 din 31 decembrie 1980.
17. Decretul nr. 54/1975 *cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi*, publicat în Buletinul Oficial nr. 50 din 30 mai 1975.
18. Legea nr. 24/1976 *privind recrutarea și repartizarea forței de muncă*, publicată în Buletinul Oficial nr. 98 din 11 noiembrie 1976.
19. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 249/1976 *privind declararea ca abrogate a unor acte normative*, publicată în Buletinul Oficial nr. 57 din 19 iunie 1976.
20. Legea nr. 6/1977 *privind rolul și atribuțiile maestrului*, publicată în Buletinul Oficial nr. 62 din 8 iulie 1977.
21. Legea nr. 4/1978 *pentru modificarea și completarea Legii retribuirii după cantitatea și calitatea muncii nr. 57 din 29 octombrie 1974*, adoptată la 6 iulie 1978, publicată în Buletinul Oficial nr. 55 din 11 iulie 1978.

B) Literatură secundară

1. Anton, Mioara, *Iluzia liberalizării în primii ani ai regimului Ceaușescu. Schiță de istorie socială. 1965-1970*, articol disponibil la pagina web <http://mone.acad.ro/wp-content/uploads/2014/12/Anton-Iluzia-liberalizarii-in-primii-ani-ai-regimului-Ceausescu.pdf>, accesată la data de 10 mai 2020.
2. Burakowski, Adam, *Un eveniment important aproape necunoscut: demonstrația studenților din București, 24 decembrie 1968*, în „Arhivele Totalitarismului”, nr. 1-2/2006, p. 238-247.
3. Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist*, București, Editura Fundația Academia Civică, 2010.
4. Murgescu, Bogdan, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500 – 2010)*, Iași, Editura Polirom, 2010.
5. Stanciu, Cezar, *The End of Liberalization in Communist Romania*, în „The Historical Journal”, vol. 56, nr. 4 din 2013.
6. Șișcanu, Elena, *Imixtiunea statului totalitar de tip sovietic în viața privată în Stat și viață privată în regimurile comuniste*, Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (coord.), Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Memorialul rezistenței anticomuniste „Țara Făgărașului”, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 409-421.
7. Pașca, Vlad, *Higher Education and Long-Term Manpower Planning*, în „International Review of Social Research”, vol. 4, nr. 2 din iunie 2014, p. 87-96.
8. Popa, Cosmin, *Intellectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*, București, Editura Litera, 2018.
9. Vlăsceanu, Lazăr; Hâncean, Marian-Gabriel, *Human Capital for a Planned Economy Relations of Correspondence and Unintended Consequences in the Higher Education of Communist Romania*, în „International Review of Social Research”, vol. 4, nr. 2 din iunie 2014, p. 41-60.